

SARA SINTONEN

Saatolla läpi elämän

Kasvatus on kasvamaan saattamista, totesi Juho Hollo aikoinaan, ja ajatus on elänyt meidän päiviimme saakka. Mitä Hollo mahtoikaan tarkoittaa saattamisella? Kasvatuksen dekontekstualisaatiota kasvatustieteessä käsittelevässä teemanumerossa Jan Varpanen (2021) kehitti edelleen Hollon kasvamaan saattamista. Varpanen oli havainnut sen olevan kasvatuksen kuvaaltaan liian kasvukeskeisen ja esitti tilalle vaihtoehtoista, kasvatettavan maailmassa olemiseen keskittyvää kasvatuksen kuvaa sanoittamalla sen kasvamassa saattamiseksi. Tällöin kasvattajaa voisi ajatella eksistentiaalisena kanssakulkijana.

Olisiko niin, että myös Hollon kuvaan kasvatuksesta on sisältynyt ajatus kanssakulkijasta? Miksi Hollo päätyi käyttämään ilmaisusaan saattaa-verbiä eikä esimerkiksi ilmaissut asiaa puhumalla kasvamaan opastamisesta, kasvamaan auttamisesta tai kasvamaan tukemisesta? Ajattelen, että Hollolla on ollut oma tärkeä tarkoituseränsä sanavalinnalle ja että se on liittynyt nimenomaan kanssakulkemiseen, maailmassa olemiseen sekä kasvatuksen ymmärtämiseen myös hetkessä, ehdoitta.

Saattamista on syytä tarkastella ilmiönä hieman tarkemmin. Se on substantiivi saattaa-verbistä, joka taas on johdos saada-verbistä (ks. Kangasmaa-Minn 1982, 51). Saamisessa on kyse usein jostakin, jota otetaan vastaan. Silloin myös tarvitaan joku tai jokin, joka ottaa sitä jotakin vastaan. Saaminen liittyy myös lupaan toimia ja tehdä jotakin – saanko siis luvan?

Saamisen johdannaisella saattamisella (VISK 2004, § 227) on lukuisia synonyymejä, joista kuitenkin yksikään ei samalla tavalla

tavoita saattamiseen sisältyviä sävyjä. Saattamisen synonyymeillä voidaan viitata vaikkapa ohjaamiseen, opastamiseen, seuraamiseen, kehtaamiseen tai johdattamiseen. Aina ei tarvita tekijää eikä kohdetta, sillä saattaminen-verbiä voidaan käyttää myös johonkin tilaan saattamisen tarkoituksessa (esimerkiksi Se saattoi minut aivan tuhon partaalle). Välttääksemme tuhon pyydämme armollisesti: äläkä saata meitä kiusaukseen.

Saattaminen on hyvin moniulotteinen ja hienovarainen asia. Saattaminen tarkoittaa esimerkiksi lähtemään ja matkaan saattamista. Matkaan voidaan saattaa joko konkreettisesti tai kuvainnollisesti. Usein matkaan saattamisella halutaan osoittaa ja toivottaa toiselle hyvää, eikä lähtijää haluta jättää yksin. Tulethan sitten saattamaan, voi matkaanlähtijä itsekkin pyytää.

Saattamiselle voidaan viitata myös tekemiseen ja siihen sisältyvään valintaan kysymällä, kuinka saatoit. Kysyjä ei perää vain perusteluja itse teolle vaan myös perusteluja teon tekijän valinnoille – kuinka julkesit?

Saattamisesta tulee mieleen myös vanhahava saatolla olemisen ilmaisu. Toiveikkaana, mutta ei liian tyrkyttävänä, sulhokandidaatti on miettinyt, että hän saattaa suostua. Saatolla olemisessa on romanttisia kaikuja, sillä ennen vanhaan nuoret miehet menivät saatolle eli kulkivat kotimatkan neidon kanssa ja katsoivat, että hän pääsi turvallisesti perille. Samalla saattaminen antoi mahdollisuuden tehdä lähempää tuttavuutta ja osoittaa saatettavalle ihastumistaan. Saatolle meneminen antoi jopa mahdollisuuden merkata ja varata tietty tyttö

itselleen, kuten isoäitini aikoinaan asiasta valisti. Saatolla oleminen oli siten rinnalla kulkemista, kihelmöivää toisen kanssa olemista, kiinnostuneisuutta ja kiinnostuksen osoittamista. Samalla lupaus jostakin ja vahva välittämisen viesti.

Saattamiseen sisältyy näin ollen kahdensuuntaista ja myös vastavuoroista toista huomioonottavaa, lempeää ja huolehtivaa mukana elämisen, välittämisen, kanssakulkemisen sekä turvaamisen sävyä ja toimintaa. Saada-verbin johdos saattaminen on kaikkienensa kutsuva ja myötäelävä, mutta samalla vahva ja turvaa huokuva ilmaisu. Turvaaminen ja perään tai eteen katsominen liittyvät saattamiseen muissakin yhteyksissä. Esimerkiksi vesillä tarvitaan luotseja saattamaan isompia laivoja avovesiltä satamiin tai kanaaleihin ja ohjaamaan niistä pois turvallisesti. Ohjailun lisäksi luotsaus tarkoittaa neuvonantoa.

Saattajia (kuten saatettaviakin) voi olla myös useampia, ja näin on monesti saattueissa. Saattueen tehtävänä on yhdessä organisoidusti suojeleminen tai puolustaminen, jolloin on selkeästi saattaja(t) ja saatettava(t). Molemmissa tapauksissa, sulhon ollessa saatolla tai luotsin saattaessa alusta, saattajan täytyy huomioida toinen osapuoli eli saatettava koko ajan. Saattaja ei voi olla liian edellä saatettavaansa eikä suotta kiirehtiä tätä, mutta hän ei voi myöskään

jäädä taustalle tai viivyttelemään ja kenkkuilemaan (alus voisi joutua pulaan tai neito ajatella sulhon käyttäytyvän epäsovivasti). Saattajan tulee kohdata yhdessä saatettavan kanssa myös ennakoimaton ja outo sekä ottaa huomioon saatettavaan ja tilanteeseen vaikuttavat tekijät ja kohdata myös riskit. Saattajan tulee siten olla alati valppaana, kartalla ja mukana tilanteessa sekä tarvittaessa toimia ja eläytyä tilanteen edellyttämällä tavalla.

Saattaminen on kytköksissä koko elämäkäärän. Kun joku saattaa lapsen maailmaan eli synnyttää, elämän toisessa ääripäässä odottaa myös saattaminen. Osa meistä tarvitsee saattohoitoa matkansa loppuvaiheissa, jolloin tavoitteena on huolehtia ihmisarvoa kunnioittavasti, yksilön huomioonottavasta hiipumisesta. Lopulta vainaja saatetaan viimeiselle matkalle.

Lähteet

- Kangasmaa-Minn, E. 1982. Derivaatiokielioppia I: Verbi-johdokset. *Sananjalka* 24 (1), 43–64. <https://doi.org/10.30673/sja.86454>
- Varpanen, J. 2021. Uutta kasvatusajattelua luomassa – dekontekstualisaatio spekulatiivisena mahdollisuutena. *Kasvatus* 52 (4), 426–437.
- VISK = Hakulinen, A., Viikuna, M., Korhonen, R., Koivisto, V., Heinonen, T. R. & Alho, I. 2004. *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkko-versio. <https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php>. (Luettu 15.5.2022.)